

TISZTA FORRÁSBÓL

Tíz éve hunyt el Ravasz Erzsébet

Ravasz Erzsébet fametszetei, X2

Az elmúlás mindig elszomorít. Szomorúságunkat enyhítheti az idő. A tragikus eseményt sugárzóvá teheti az emberi cselekvés.

A dunaiújvárosi önkormányzat javaslatunkat elfogadva Ravasz Erzsébet albumot jelentetett meg a kerek évfordulóra. Ha az érdeklődő belelapoz a nyolcvan képet és több visszaemlékezést tartalmazó könyvbe, megcsodálhatja népmese és népballada illusztrációit (*Égig érő fa, Erős János, Vadászkolinda*). Azért használok a ható igét, mert a gáncsoskodó műítések a népmesei, népköltői műveket elavultnak minősítették. Némelyek szerint e hagyomány felhasználása, újateremtése lehetetlenné teszi az eredetiséget. Tévedés. Az eredeti szó jelentése magában foglalja az ősit, a valódit, az eredendőt.

Történelmi példákkal megerősítve: ebből a forrásból nem csak Petőfi és Arany merített! A "tisza forrás" áthatotta, átítatta Bartók és Kodály zenéjét, Nagy László és Juhász Ferenc költészetét. A felsorolt művészek, mint ismeretes, nem moderneskedtek: túl akartak lépni (az akkori) "mai kocsmán, az értelemig és tovább"! Azzal a szándékkal, hogy kifejezzék a század emberének boldogságát és boldogtalanságát, kiszolgáltatottságát és szabadságküzdelmét, hitének megrendülését, bizalmának elvesztését: harmóniakereső törekvését, dacos ellenállását.

Másként fogalmazva: a gyorsan változó, kiszámíthatatlan korban a biztos, évszázadok szorításában kikristályosodott értékekhez fordultak s azokat az esztétikai sajátosságokat emelték ki, amelyek kortalanok és időtlenek. Bármennyire paradox az állítás: éppen kortalanságukkal és időtlenségükkel kötődnek minden korhoz és minden időhöz.

Ez a bartóki hagyomány kel új életre pl. Juhász Ferenc népballadai ihletésű kompozíciójában, a *Szarvas-énekekben*. Ez a motívum kap képi formát Ravasz Erzsébet *Dél* című, nyugalmat árasztó tűzománcában. Ebből a forrásból merít akkor is, amikor a gyermekkorára emlékeztető bugaci pusztja jellegzeteségeit sűríti egy-egy ezüstösen csillogó tűzománc képébe. Elemi erővel hatott rá a mohácsi busók felvonulásának sodró lendülete, s az ősi népszokás vidám hangulatát, játékos kedvét több rézkarcán örökítette meg. Így vált a maszk mögé rejtett személytelenség személyes élménnyé, a közösségi szokás, a hagyomány

egyéni ábrázolássá, a népművészetben testet öltött nemzeti karakter európai értéké.

Ugyanez jellemző kisgrafikáira is. Ex librisei nem kötődnek ugyan a konkrét téridőhöz, ábrázolásmódjuk azonban a magyar vizuális kultúrából táplálkozik. Az egyik kisgrafikája (a Miskoviczné részére készített ex librise) bensőséges hangulatot áraszt: a madár három fiókáját eteti. A képen felismerhető a népi hímzés: a keresztzemes forma. Ennél összetettebb lelkiállapotot fejez ki az Újházi Márta részére készített ex librise, amelyen két madár áll szemben egymással, s ellentétes törekvésüket erős kontraszttal teszi hatásossá. Az ellentét drámai küzdelemmé fokozódik azon a képen, amelyen egy a népi hímzésre emlékeztető madár lát-ható: karmaival szorongatja a gonosztságot megtestestítő kígyót. Az allegorikus kép felidézi bennünk Szent György harcát és győzelmét is.

Népi és nemzeti, múlt és jelen, európaiság és magyarság elválaszthatatlan fogalom párok Ravasz Erzsébet művészetében. *Pap Gábor* szavait idézve "fájdalmasan szép hatyúdalában" az *Ómagyar Mária-siralom* című alkotásában egyszerre kötődik az egyetemes zsidó-keresztény kultúrkörhöz és a magyar nyelvű költészet hagyományaihoz. Új esztétikai élménnyel gazdagít bennünket a *Csongor és Tünde*, valamint *József Attila* egyik versének illusztrációja.

Új értelmezést kap a világhírű Becket-dráma (Godotra várva) néhány jelenetének képi megjelenítése is.

Ravasz Erzsébet művészete tehát táplálkozik a téridőhatárokon átívelő általános emberi, etikai, esztétikai értékekből, és művei egyidejűleg sugározzák szét térben és időben a magyar kultúra szellemiségét.

Az "általános emberi" fogalomkörébe tartozik a halál lehetőségének, az elidegenedésnek az ábrázolása is. E téma képpé formálása gyakrabban jelentkezett a művész életének utolsó éveiben. Visszapillantva az eseményekre: valami fölsejlik az ábrázolás módjában... Krisztus keresztre feszítésében nem a drámaiságra, nem a szenvedésre esik a hangsúly, hanem az eltávozásra. Eltávozni önként az élők sorából.

Az *Átkelés* című rézkarcán az élet két lehetőségét villantja fel. Az ösvény szélességű lengőhídon elindul két ember, hogy átkeljen a folyón. Az elől haladó elveszítette egyensúlyát és belezuhant a hullámsírba: víz-

MAGDI KÖNYVE

A művész Székelyudvarhelyen, 1891. február 27-én született. A budapesti Nagymező-utcai polgári iskola után az Iparművészeti Főiskolát végezte el. Számos ifjúsági folyóirat grafikusaként vált ismertté. A cserkészek közkedvelt "Mártonkája" vázlatfüzettel és ceruzával járta a cserkésztáborokat, a hazai és külföldi rendezvényeket. Mindenhol ott volt, pár gyors vonallal mindent élethűen megörökített az utókor számára. Az alacsony, tömzsi kis embert csendesnek, melegszívűnek ismerték. Kedves mosolyával az egyik legismertebb magyar cserkész volt a világon. Képei is ilyenek voltak, mosolygós, vidám gyermekarcai, játékos mozgatai jellemzőek.

Több mint tízezer rajzot készített, könyveket, regényeket illusztrált. Negyvennél több templomban találhatjuk meg oltárképeit vagy freskóit, pl. Balassagyarmaton, Bácsbadikfalván, Csongrádon, Cibakházán, Göllén, Gyöngyösön, Jászberényben, Nagyecsedben, Simontornyan, Szentesen, Szécsényben, Szolnokon és a váci szeminárium kápolnijában. Nagyon szép freskói találhatók többek között a máriabesnyői kapucinus templomban, és a budapesti Szépvölgyi úton lévő Segítő Mária kápolnijában. Sajnos az utóbbi képek megrongálódtak és azokat lemeszelték. A kápolna jelenleg zárva van.

Jllyés doktor

cserkészkönyvei

Márton Lajos grafikai

Első nagy tárlatát 1916-ban rendezte. Hosszú éveken keresztül együtt dolgozott tanítványával és munkatársával, Kékesi Lászlóval. Számos templom mellett az 1938-as Szent Jobb vonat díszkocsiját is együtt festették.

Sok vallásos tárgyú képeslapja mellett több mint 500 cserkész-témájú képeslapja is megjelent. Ezekből több album is készült. Sajnos, a cserkészteret ábrázoló rajzai 1948-ban az úttörőkkel történt egyesítéskor a Cserkészházból elvesztek, illetve azokat elégették.

1953. január 26-án Budapesten hunyt el. A Farkaréti temetőben temették el, de születésének 100. évfordulóján, 1991. október 18-án a hamvait tartalmazó urnát a budapesti Margit körúton lévő Országúti Ferences templomba hozták. 1993. május 4-től ugyanebben az urnafülkében nyugszik tanítványa, munkatársa és barátja, Kékesi László is.

Halála után hagyatékának nagy része elkallódott. Szerencsére *Kékesi László*, majd kedves felesége a náluk lévőket megőrizték. Így jöhetett létre ez a kiállítás, melynek fővédnöke özv. *Kékesi Lászlóné* volt, megnyitotta *dr. Roszmuusz András*, a Cserkészsövetség elnöke, majd a művészt *Bokody József* méltatta.

Összeállította: P-y I

A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI KISGRAFIKA-GYŰJTÉS MŰLTJÁBÓL (1978-1997)

A Kisgrafika Barátok Köre 1959-ben alakult meg Budapesten. Célja a kevésbé tehető gyűjtők és a szakterület egymásra találásának segítése. A jó példa nyomán előbb nagyobb városaink (Debrecen, Szeged, Pécs), majd a kisebbek (Cegléd, Makó, Ajka, stb.) is csatlakoztak a nemes ügghöz.

Hajdúböszörményben is viszonylag korán, 1978. január 16-ikán alakult meg a Baráti Kör a művelődési központban. Ebben nagy érdeme volt többek között *Székelyhidi Ágostonnak*, a nemzetközi művésztelep akkori vezetőjének, *Éles Péternek*, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége megyei titkárának, az ismert mecénásnak, *Szilágyi Imrének*, a Felsőfokú Óvónőképző Intézet grafikusának, *Lázár Imrének*, a könyvtár vezetőjének és *Szabó László* művelődésigazgatónak.

Az alakuló ülésen hazánk egyik legnagyobb gyűjtője, *Dr. Lenkey István* tartott előadást *Az ex libris és a kisgrafika* címmel. Egyidejűleg bemutatták az alábbi, országosan és nemzetközileg ismert művészek 10-10 lapját: *Diskay Lenke*, *Fery Antal*, *Józsa János*, *Stettner Béla*, *Szilágyi Imre* és *Várkonyi Károly*.

Április 16-ikán ismét nagyszabású kiállítást nyitott meg a művelődési központban *Szabó László* *A szovjet ex libris és kisgrafika* címmel. Az anyag "erősségét" mutatta, hogy korábban az Országos Széchényi Könyvtárban volt látható. A böszörményi kör hírére növelte, hogy az országos szaklap, a *Kisgrafika* 1978/2-3. számában *Dr. Lenkey István* bemutatta az egyik alapító tag, *Szilágyi Imre* munkásságát, továbbá itt volt olvasható *Lázár Imre Írók és költők az ex libriseken* címmel publikált írása.

Tisztelt jelenlévők! Nincs mit csodálkozni! Persze tudom, hogy most Budapest szívében, az utóbbi évek egyik legszebben alakuló utcájának galériájában vagyunk s a falakról sem csak a versben idézett világ tárul elénk. De összefüggés mégis csak van; mert ne feledjük, gondolatban innen több mint 100 km-re járunk, azon a vidéken, ahol a hagyományos életforma sok helyen ma is természetes egységben marad meg, úgy, hogy szervesen ki is egészült a motorizált világ adottságaival. S az a helyszín, ahol a művésztelep nyaranta működik, ugyancsak megtartotta a természethez kapcsolódó arculatát. Persze, itt már nem teljesen úgy, mint ahogyan azt *Juhász Ferenc* e versében megjeleníti. De az ellés valósága bizony nagyon is élő valóság Szenttamás Imre-majorban is. Aki tehát odalátogat, a kiscsikók mindennapi látványa mellett sok rendhagyó élménnyel gazdagodhat még. Nyilván ez a természetközelség a fő vonzeró a művésztelep résztvevői számára: maga az Almásy-kastély, a körülötte lévő arborétum, mellette az angol telivér ménés a legelővel s kissé messzebb a távlatos ősgyep. S ez az egész mesevilág izolált a külvilágtól; testet-lelket frissítő oázis a Nagykunság szélén, amit a szellem embere meditációs objektumként jelölne meg a saját térképén.

Nem véletlen tehát, hogy a Magyar Képzőművészeti Egyetem képgrafika-szakos hallgatói közül néhányan mindig olyan szívesen jönnek ide forró nyarakon, s általában egyetemi tanulmányaik befejezése előtt. A művésztelepiek persze nem azonos módon élnek meg az itt tölthető időt. Van aki mindvégig rajzol, anyagot gyűjt, van aki filozófikusan töltökezik, összegez, vagy más például számtalan fotót készít, de valamennyien élvezik az időtlenséget s azt, hogy a lüktető városi létből végre idecsöppenhetnek.

Az élmény, a tapasztalás pedig észrevétlenül elraktározódik. A mellettem álló kiállítók is megélték már Szenttamás varázsát. Éppen ez jelenti számukra a kohéziót. Ennek a helyszínnek sajátos kisugárzása van, ami bennük etikai erővé válik. S mostanában, amikor az emberi és tegyük hozzá, még az állati - élet értéke is olyan nagyon változó lett, igen nagy adomány az állandóság megtapasztalása egy ilyen nyugodt környezetben, ami fogódzó lehet belső bizonytalanságaink időszakaiban.

Csak a magam tapasztalatából kiindulva mondhatom: ha már hosszabb idő telik el Szenttamástól távol s ráadásul keserűbb hétköznapiak következnek, számtalan bosszúsággal, bizony ilyenkor ismét csak egy vers az, ami akkori hangulataimat a leginkább kifejezi:

"Mert végül semmi sem marad,
csak az angyalok s a lovak

Csak állnak lent az udvaron
az angyalok meg a szobámban;
csellengnek néha szinte százan

egy lény mit is tesz önmagában?
Feldobrokol s ismét megáll,
vagy szárnyát csattogtatja olykor,
mint egy szellőzködő madár.

Csak állnak és nincs semmi más,
csak látvány és csak látomás,
csak láb, csak szárny az út, az ég,
bennük lakik a messzeség

Oly távol vannak, oly közel.
Talán ők már nem hagynak el."

Nemes Nagy Ágnes verse, *A lovak és az angyalok* tehát önmagamhoz vezet. Nem hinném, hogy hasonló gondolatok még nem fogalmazódtak volna meg másokban is, hiszen néha szinte látomásként felidéződnek bennem a legelésző csikók, a kancák, az istállózörejek, macskákkal, fecskékkel, pockokkal, sündisznókkal, s a kastélypark nem mindennapi növényeivel, esténként elsuhanó baglyaival, denevéreivel. – Mesének tűnik? Meglehet! Valóság mégis! Éppen ez fűzi a helyhez és egymáshoz a művésztelepieket. Ez a valóságos mese jelenti szakmai és emberi sokféleségük közös pontját. És lassan, a kívülálló számára közvetlenül kezdődik meg egy folyamat mindannyiukban, külön-külön: *a metamorfózis*. Mert ugyan ki tudja megmondani, hogy az érzékeny egyéni szűrőkön mikor és miként perog át a letisztuló, továbbgondolt élmény s végül hová is jut el szimbiózisban más élményekkel, azonosulásokkal, látomásokkal? Nagy és örök titok ez, az alkotók gyakran tudatos, mégis legtöbbször ösztönös titka.

Most pedig a titkok tudóiról essék néhány szó...

Magától értetődik, hogy a hölgyekkel kezdem. Az illendőségen túl azért is, mert ők kortalanok, annál is inkább, hiszen még mindketten az egyetem hallgatói s jelenleg negyedévesek.

Formanek Barbara itt most litográfiákkal szerepel, *Kovács Valéria* pedig rézkarcokat állított ki. Mindkettőjükre az jellemző, hogy megnyugtató és megalapozott a szakmai és intellektuális felkészültségük. Bízom abban, hogy őket a jövő is igazolja majd!

A korábbi esztendőkből diplomakészítésük időszaka előtt *Peternák Zoltán* és *Orbán János* volt művésztelepi vendég.

Orbán János alkotói érzékenységén már akkor is elcsodálkoztam. Elég volt csak alaposabban szemügyre vennie valamit a környezetében, s abból egész rövid időn belül már kisgrafika született, olyan magától értetődő természetességgel, mint ahogyan más levegőt vesz.

Peternák Zoltánt már akkor is legfőképpen az illusztrálás lehetősége érdekelte. Emlékszem, hogy abban az időben szép, kiérlelt, veretes metszeteket készített. Az Almásy-kastély egyik szobájában mindig szívesen nézem érzelmekkel telített, intuitívan átírt lovas rajzát s számomra egy ottani kis linómetszete is igen kedves. Most ide is linómetszeteket hozott, bemutatkozásként...

GRAFIKUS A NYÍRSÉGBŐL: HAVASI TAMÁS

Havasi Tamás nevével már találkozhattunk lapunk hasábjain is, amikor beszámoltunk a Rákospalotai Kincsőr Alapítvány millenniumi kiállításáról 2001/1 számunkban. Ott láthattuk munkáját néhány más fiatal művész társaságában, de láthattuk újra 2001. novemberében is.

Tudnunk kell róla, hogy Tiszalökön született 1972. dec. 8-án. Életének színtere a Nyírség, először Nyíregyháza, majd Nyírbátor, ahol most is lakik. Tanárnak készült a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán, rajzbiológia és környezetvédelem szakon. 2000-ben a Magyar Iparművészeti Egyetem Tanárképző Tanszékén szerez diplomát, fő szakterülete a vizuális-környezet-kultúra és multimédia.

Ezek az előtanulmányok ki is jelölik életpályáját: dolgozott tervező grafikusként, és működött a tanári pályán is. 1996. óta a Bessenyei György Tanárképző Főiskola (most Nyíregyházi Főiskola) Rajz Tanszékén először laboránsként, 1997-től tanársegédként, 2001-től főiskolai adjunktusi munkakörben dolgozik.

Többek között vizuális kommunikációt, grafikát, új médiumokat: videót, animációt, vizuális kommunikáció módszertant tanít. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Barzó Endre Társaságnak, és a Vizuális Nevelők Kollégiumának. Munkáival rendszeresen szerepel különféle kiállításokon, pl. az 51-ik Frankfurti Nemzetközi Könyvvásár Magyar Pavilonjában, a magyar ex librisek kiállításán 1999-ben. Legutoljára a kaposvári *Ex libris 2001*-kiállításon mutatta be újabb műveit.

Mindezekből látható sokirányú érdeklődése, amelyből nem marad ki az ex libris iránti vonzódása sem. Megkereste Egyesületünket is, mivel elméleti anyagot gyűjt az ex librisről, valamint az alkalmi kisgrafika műfaji sajátosságairól.

Csak örömmel üdvözölhetjük, hogy az ország e viszonylag távoli pontján egyre jobban kezd körvonalazódni egy határozott érdeklődés, tájékozódási igény az ex librisrel, illetve annak gyűjtésével kapcsolatban.

A művész címe: *Havasi Tamás, 4300 Nyírbátor, Szentvér u.9*

.Py L

Havasi Tamás linómetszetei, X3

TITKÁRI BESZÁMOLÓ A 2001. ÉVRŐL

Az elmúlt esztendőben mind a budapesti, mind a szegedi kör színes, élvezetes és hasznos programokkal rendszeresen megtartotta összejöveteleit. Szeretnénk viszont többet hallani az ajkaiakról.

Folyóiratunk, a *Kisgrafika* változatlan terjedelemben, 2001-től már fehér papíron, s elmondhatjuk, hogy jó színvonalon igyekszik az eseményekkel lépést tartani.

Kiadtuk az elmúlt öt év *Tartalommutatóját* is. Fontos, hogy tagjaink minél több híradással, tanulmányokkal és cikkekkal segítsék a szerkesztőség munkáját és tegyék egyéni hangvételi anyagaikkal színesebbé a lapot.

A múlt nyáron Sárospatakon tartottunk kellemes hangulatú összejövetelt. Ebben az évben nem terveztünk ilyet, tekintettel a dániai ex libris kongresszusra. De 2003-ra ötleteket kérnénk egy jó országos találkozóra és annak programjára. Színvonalas munkát csak a tagság összefogásával lehet elképzelni és végezni..

Pénzügyi helyzetünk 2001. dec. 31-ikén:

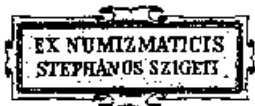
OTP lekötött betét:	1,500 000 - Ft
OTP folyószámlán:	160 135 - Ft
Kézi pénztárban:	53 161 - Ft
Összesen:	1,713 096 - Ft

Mint látható, éves bevételeink (tagdíjak, adományok, 100 000 Ft pályázati pénz) és kiadásaink (nyomda- és postaköltség, terembérlés, az év első felében a Bírósági Nyilvánosság és a folyóirat engedélyében történt változások átvételének költségei, OTP kezelési költsége, ami önmagában volt 20 308 .Ft!) nagyjából fedezték egymást. Bízunk benne, hogy a 2002-ik évet is hasonló eredménnyel zárhatjuk.

A tagdíj a 2002. évre változatlanul 1200.- Ft. Külföldi tagjainknak 20 dollár vagy 22 euro. Ezt kérnénk mielőbb befizetni, személyesen vagy a mellékelt csekken.

A budapestiek összejöveteleiket ezután is a Fészek Klubban (Kertész u. 36) tartják, minden hónap első szerdáján, délután 18 órakor. Júliusban és augusztusban a klubélet szünetel.

Turku finn kikötőváros svéd neve: Abo. Ezt őrzi címében a finn gyűjtők folyóirata, az EXLIBRIS ABO-ENSIS (Fordítása: Abo-i könyvjegy). Az 1992 óta megjelenő lap 36. számában új rovatot indít *Ismeri Ön?* címmel. Ebben rendszeresen közlik majd azokat a kisgrafikákat, melyek meghatározásához az alkotó vagy tulajdonos kilétének tisztázásához az olvasók segítségét kéri. (A kezdeményezést lapunk is szívesen követné. A jövőben készséggel adunk nyilvánosságot egy-egy meghatározatlan alkotásnak a közléssel.)

Vertel József
rézmetszete,
C2

A 32 oldalas, jó nyomdatechnikával készült folyóirat főként finn alkotók lapjait közli. Kellemes meglepetést jelentett a pénzerméket ábrázoló könyvjegyekről szóló cikkük. Ennek egyik képe ugyanis *Vertel József* rézmetszete. A világszerte ismert bélyegtervezőnek a kisgrafikai munkássága is jelentős. Kár, hogy ezen alkotásainak jegyzéke a mai napig nem jelent meg nyomtatásban. A finn lapban bemutatott alkotásának a közlésével emlékezünk meg *Vertel József*ről, akinek opuslistáját örömmel közöljük, amint elkészül.

A szlovéniai Ljubljana városban megjelenő *OBVESTILA* című, négyoldalas kiadvány 149. számának címlapján a karácsonyi ünnepekre utalással *Fery Antal* 1973-ban készült, Op. 904. számú fametszetét közölte. A lapon a bibliai Háromkirályok láthatók, felettük a "Gloria in excelsis Deo" felirattal.

A belga *BOOKMERK* (korábban: *Graphia*) 2001/3. száma az első helyen közli a hazánkban is gyakori vendég *Gerard Gaudaen* alkotásjegyzékének második részét az 1996. május 2001. szeptember közötti időszakról, a 608-tól 711-ig terjedő opus-számokkal. (A jegyzék első részét, az 1947-től 1996. áprilisáig terjedő időben készült 607 lap adatait a *Graphia* 126. száma közölte, de külön füzetben is kiadták.) A könyvjegyek tulajdonosai sorában egyetlen magyar név, *Horváth Hermína* grafikus-művésznő szerepel.

Ötven évvel ezelőtt, tanulóéveik idején ismerkedett meg *Gaudaen* a honfitárs *Antoon Vermeylen*-nel. Kapcsolatuk emlékeit is idézi a következő cikkben, amikor 70. születésnapja alkalmából köszönti *Vermeylen* mestert. A színes beszámolót közös élményeikről készült két fénykép és az ünnepelt hat alkotásának képe kíséri.

Antoon Vermeylen fametszete, X2

Yperman cikke a mitológiai témájú ex libriseket veszi számba, 12 grafika bemutatásával. *Vén Zoltán* két lapja is szerepel ezek között. A Párkákat ábrázoló rézmetszetről megjegyzi a szerző, hogy a magyar művész erőteljes portrét ad erről a "kegyetlen hármasszövegéről". Hozzáteszi, hogy a kisgrafika könyvjegyként is megállná a helyét. (Ez ügyben tévedett a szerző: a lap ugyanis valóban ex libris. Tulajdonosának, *Gernot Blum*-nak a neve ott látható a szövőszéken.)

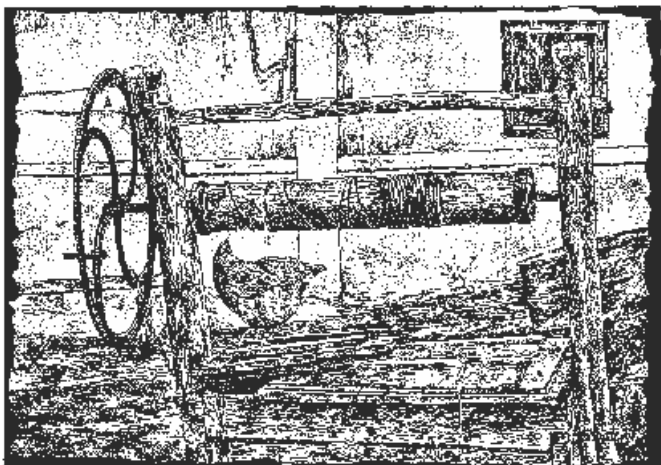

Vén Zoltán rézmetszete, C2

Az *Apolló és Daphné* című *Vén*-ex librisről elismeréssel említi, hogy ezen a jó és meglehetősen bátor alkotáson egységet alkot a szöveg és a téma. Az alkotó hűségesen adja vissza az egykori eseményeket, amikor is az erőszakosan fellépő *Apolló* elől a mitológiai folyó leánya babérfává változik.

Az új grafikákat bemutató rovatunkban *Sonja Brijs* belga grafikusnő könyvjegyét közlik, mely a *Nyíregyházi Móríc Zsigmond Könyvtár* részére készült. A litográfia technikával készült és kézzel színezett lap mesealakjainak megemlékezésével a szerző (J.Y) arra utal, hogy a pályázati munka gyermekkönyvtár részére készült. Hiányolja, hogy nem magyar szöveg szerepel a lapon. Nem tartja ugyanis normális dolognak, hogy egy magyar könyvtár könyvjegyén angol szöveg jelezze a tulajdonost. A szerző szerint ebben a pályázati szabályzat készítője is ludas.

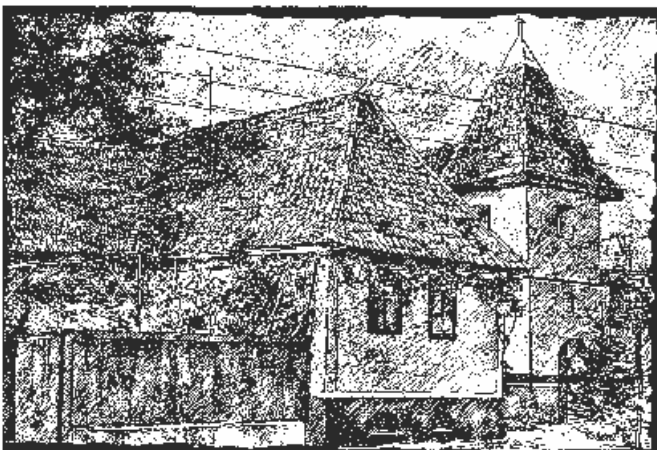

Volent Katalin rajza

Mihály szobrászművész voltak a mesterei. Tíz éven át dekoratív-grafikusként dolgozott, jelenleg szabadfoglalkozású művész.

Kiállított képein az erdélyi körútja, vagy útjai során bejárt vidékek, helységek, tájak, vagy csendéletek elevenednek meg, sokszínű tárháza az ottani kultúrának: utcarészletek régi házakkal, templomokkal, udvarokkal, faragott székely kapuk, kapurészletek a faragásokkal, korhadozó gyimesközéploki gémes- és kerek kutak, ugyaninnen szobabelső, lóistálló és falurészlet, székelyudvarhelyi utca hazafelé ballagó tehennel, kopjafák a vargyasi temetőből, és így tovább.

Valamennyi pasztellképről sugárzik az ábrázolt táj szeretete, valóságghű ábrázolása, hamisítatlan légkörének, hangulatának megragadása. Am a képeken megjelenik az ember is, amelyek ezt a tájat lakja: erdélyi háttérrel előtt jelenik meg néhány jeles közéleti híresség arcképe, mint Kriza János, Kós Károly, Tamási Áron, vagy például Sütő Andrásnak és édesanyjának a kettős portréja, a háttérben a körösfői templommal, stb.

Volent Katalin rajza

Volent Katalin 1993 óta sok csoportos kiállításon szerepelt országszerte, egyéni kiállításai 1995-ben Békéscsabán, 1996-ban Szegeden, 1993-ban, 1995-ben és 2001-ben Gyulán kerültek megrendezésre. Tagja a Gyulai Művészek Társaságának, a Mártélyi Szabadiskolának és a Független Magyar Szalonnak. Képei több hazai és külföldi gyűjteményben megtalálhatók.

K.Z.

A Miskolci Galériában 2001. szeptember 3-án nyílt meg a magyar rézkarcművészet 20. századi nagy korszakának, az 1920-1929 közötti éveknek a természet bemutató tárlat. A magyar sokszorosított grafika száz éve címet viselő kiállítássorozat 1997-ben indult az 1895-1925 között készült szecessziós könyvillusztrációk bemutatásával. Ezt követően a modern magyar litográfia kialakulásának kezdetét tarták a nézők elé. Most pedig az 1920-as években reneszánszát élő rézkarcművészet került sorra, amelynek bemutatott anyagát a Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályának gyűjteményéből válogatták és tarták a közönség elé.

A Magyar Nemzeti Galéria munkatársa, Zsákovics Ferenc a korabeli kritikákra is hivatkozva elmondta, hogy a legújabb kori magyar grafika kialakulásában alapvető szerepet játszott a Képzőművészeti Főiskolán 1906 óta működő, Olgyai Viktor nevével fémjelzett grafikai osztály, amit az első világháborút követően 1921-ben nyitottak meg újra. A műfaj népszerűségét jelzi, hogy abban az évben alakult meg a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete, amelynek tagjai az 1920-as évek közepére a kiállító művészek derékhadát alkották, mint például Aba-Novák Vilmos, Varga Nándor Lajos, Patkó Károly, Komjáti Wanyerka Gyula, Tarjáni Simkó Jenő, és sokan mások.

Az Olgyai-növendékek egyrészt a 16-17. századi műfajteremtő mesterek által használt technikák tanulmányozásával, másrészt a reneszánsz művészek munkáiból merített tapasztalatokkal teremtették meg saját művészetüket. Mesterük leginkább Rembrandt alkotásait állította eléjük mintául, de nem lehet figyelmen kívül hagyni a korai avantgarde hatását sem a fiatal művészekre. Ez az új grafikus nemzedék pedig nem csupán hazánkban, de reprezentatív külföldi kiállításokon és szaktárlatokon kapott elismeréseikkel és díjikkal világszerte megalapozták a magyar képzőművészet megbecsülését.

A kiállítás sikere ismét igazolta, hogy az úgynevezett "fekete-fehér művészet" lehet méltó partnere a festészetnek, ha avatott, nagy művészek keze alatt születik.

K.Z

A budapesti Ferenczy István utca 14. szám alatti ARTE aukciós iroda immár kilencedik grafikai árverését tartotta meg decemberben a Centrális Galéria helyiségében. Az aukcióra vitt 228 grafikai alkotás között több, a 20. század elejéről származó ex libris is szerepelt, melyek fogadtatásáról az alábbiakban számolunk be:

Nagy Sándor linometszetű lapja, amely Lyka Károly nevére készült, 3.000 Ft kikiáltási árral szemben 4.000 Ft-ért kelt el. A művésznek Olgyai Viktor részére készült rézkarca a kikiáltási áron 4.000 Ft-ért cserélt gazdát. Egy linometszetű könyvjegye 4.000 Ft-ról indulva 10.000 Ft-os vételárat ért el.

Sassy Attila Vénusz születését ábrázoló klisé-ex librisét 8.000 Ft induló árral szemben 22.000 Ft-ért vették meg. Eladatlan maradt viszont két, egyenként 5.000 Ft-os áron meghirdetett klisé technikájú könyvjegye.

Kislinger színes fametszete 3.000 Ft kikiáltási áron nem talált vevőre, *Severini* linóját pedig 1.000 Ft-ért

E könyv bevezetőjében a tervező-szerkesztő Varga Gábor ismerteti Szilágyi Imre életrajzát és művészi pályafutását, majd ex libriseiből mutat be 15 linómetszetű lapot. Amint írja: "E kis kötetkében a gondjaimra bízott több száz ex libriseiből mutatok be néhányat. A válogatásban arra törekedtem, hogy "könyvjegy-teremtő" munkásságának több mint két évtizedét fejlődésében érzékelhessük."

Örömmel üdvözljük a nagyszerű kezdeményezést, mind a sorozat színes gazdag tematikája miatt, mind pedig azért, mert sokoldalúan segít megismerni Debrecen és környékének művészeti életét, hagyományait és jelenkori törekvéseit. Valódi kis "gyöngyszemek" birtokosa lesz, akinek sikerül hozzájutnia e "kiskönyvtár" egy-egy darabjához.

Király Zoltán

DANSK EXLIBRIS SELSKAB 1941-2001.
(Dán jubileumi kiadvány)

Százkilencven oldalas, szép kivitelű kötetrel emlékezett meg alapításának hatvanadik évfordulójáról a dánok exlibris-egyesülete, a DES (Dansk Exlibris Selskab). A könyvben valamennyi írás a dán nyelven kívül német és angol fordításban, esetenként rövid tartalmi összefoglalásban is olvasható. Az évfordulós megemlékezések mellett az első írásokban az idén a Dániában megrendezendő FISAE Kongresszusra irányul a figyelem., Ugyanis szívügye a dánoknak ez a találkozó, amelynek harmadízben adnak már helyet, az 1972. évi helsingóri és az 1988-as frederikshavni találkozó után. Közben szó esik a dán tagság előregedésének problémájáról is, hiszen a tagok átlagéletkora 70 év fölött van. Klaus Rödel találóan említette meg ezzel kapcsolatban, hogy amikor 1965-ben az egyesület tagja lett, ő volt köztük a legfiatalabb. És ma is ő!

A továbbiakban hosszabb-rövidebb tanulmányok olvashatók. Elsőként Klaus Rödel: *Psaligráf exlibris* című írása az ollóval kivágott, vagy más szóval "sziluett művészet" körébe tartozó könyvjegyekről szól. Ennek a technikának korábban olyan neves művelői voltak, mint a meseíró Andersen, vagy a híres francia festő, Matisse. Több jelenkori dán alkotó jár a nyomukban. Egyikük alkotását itt bemutatjuk.

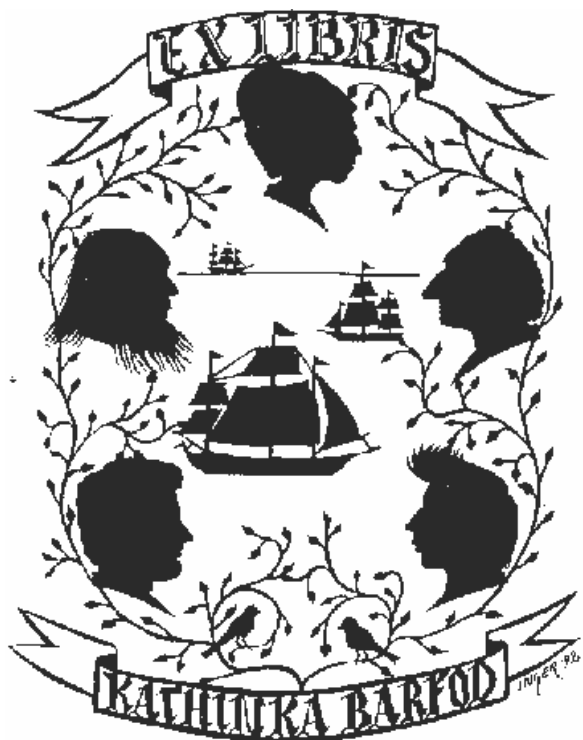

Diskay Lenke fametszete, X2

Per Christensen (sz. 1936) munkásságának ismertetését 99 darabból álló alkotásjegyzéke követi. Kiadósabb, és az alkalmazott technikák változatossága jellemzi Lorentz May opuszlistáját: 1963 és 1998 között 266 könyvjegyet készített. Az 1997-ben elhunyt Erik Skjöldborg hagyatékában mintegy száz könyvjegy szerepel. Kellemesen színes alkotásai közül néhánynak a képét is bemutatják. A hagyatékot a Frederikshavn Kunstmuseum őrzi. Klaus Rödel más cikkéből napjaink dániai művészetének figyelemre méltó alakját ismerjük meg: Antonio Vivianot, aki Sziciliában született 1960-ban, de közel egy évtizede Dániában él, ahol tanítással is foglalkozik. Fő törekvése, hogy szebbé tegye a környező világot. Grafikáin ötvözi a számítógépes munkát az akvarellal.

A kötet végén Klaus Rödel gyűjteménye legszebb színes ex libriseinek, lapjainak a közlésével írja meg gyűjtői élményeit művészek és cseretársak nevének, kongresszusok eseményeinek a felidézésével. Ezek során szeretettel emlékezik meg Diskay Lenkéről, akinek színes fa- és linómetszetei egykor elbűvölték az európai gyűjtőket. Jól sikerült eseményként ír az 1970-ben Budapesten megrendezett Nemzetközi Kisgrafikai Kongresszusról, amikor a vasfüggöny mögött találkozhattak kelet és nyugat exlibris-barátai.

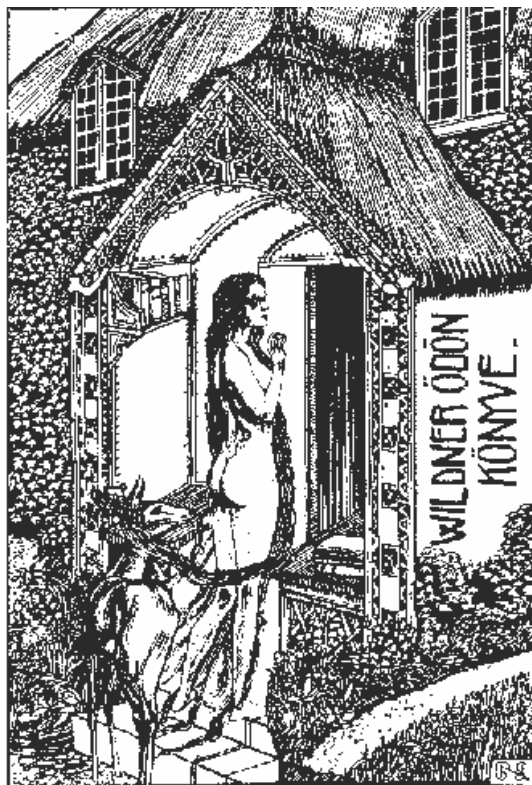
Soós Imre

Inger Sørensen ollókvágása

E X L I B R I S - T É K A

XX. SZÁZAD ELEJI MAGYAR GRAFIKUSMŰVÉSEK

Nagy Sándor

Divéky József

Kozma Lajos

Gara Arnold

Tábor János

Éder Gyula

Sassy Attila